

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Τεύχος LXXIX, Δευτέρα 23 Νοεμβρίου 2009

Συντακτική Ομάδα:

Αλεξοπούλου Χριστίνα

Ανδρονίκου Μαριέττα

Βλαστάρης Γιάννης

Δρακάτου Ντίνα

Καλογρίδης Γιάννης

Καρακατσάνη Φωτεινή

Κόκαλη Χριστίνα

Κούκη Αναστασία

Κούρου Ιφιγένεια

Παναγιωτίδου Ράνια

Ταγκαλάκη Ειρήνη

Συντονιστής:

Δρ. Κωνσταντίνος Φίλης

Περιεχόμενα

- *Περιοδεία Obama στην Ασία*
- *Νέες «βολές» της διεθνούς κοινότητας εναντίον του Ιράν*
- *Ατυπη συμφωνία μεταξύ Ρωσίας-Ουκρανίας για το φυσικό αέριο*
- *Συνάντηση κορυφής Ρωσίας και ΕΕ*
- *Ματιές στην επικαιρότητα*

Περιοδεία Obama στην Ασία

Την πρώτη περιοδεία του στην ανατολική Ασία ολοκλήρωσε την προηγούμενη εβδομάδα ο αμερικανός πρόεδρος Barack Obama. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού που διεξήχθη από τις 13 έως τις 19 Νοεμβρίου, ο Αμερικανός πρόεδρος επισκέφθηκε την Ιαπωνία, την Κίνα και τη Νότια Κορέα και βρέθηκε στη Σιγκαπούρη για να συμμετάσχει στη Σύνοδο κορυφής του Φόρουμ Οικονομικής Συνεργασίας Ασίας-Ειρηνικού (APEC), σε μια προσπάθεια ενίσχυσης της αμερικανικής παρουσίας και επιρροής στην περιοχή. Η σημασία της συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής είναι μεγάλη, καθώς αντιπροσωπεύει περισσότερο από το ήμισυ της παγκόσμιας οικονομίας και θα μπορούσε να προσφέρει ζωτική υποστήριξη για θέματα ασφάλειας στις Ηνωμένες Πολιτείες, δεδομένου ότι οι οικονομίες της περιοχής-συμπεριλαμβανομένων αυτών της Κίνας, της Ινδονησίας και της Ινδίας- αυξήθηκαν σταθερά το τελευταίο έτος, την ώρα που οι οικονομίες των ΗΠΑ και πολλών ευρωπαϊκών χωρών, δυσκολεύονταν να ανταπεξέλθουν υπό το βάρος της οικονομικής ύφεσης.

Η αμερικανική ατζέντα περιελάμβανε μια μεγάλη γκάμα θεμάτων, τα οποία μεταξύ άλλων αφορούσαν στην οικονομία, το εμπόριο, την ασφάλεια, το περιβάλλον και την ενέργεια, με στόχο την ενίσχυση της αμερικανικής συνεργασίας στους συγκεκριμένους τομείς με τα ασιατικά κράτη, ωστόσο υπήρξαν από την αρχή λίγες προσδοκίες για την επίτευξη σημαντικών συμφωνιών, κάτι που τελικώς επιβεβαιώθηκε, αφήνοντας αμφιβολίες όσον αφορά στην πλήρη επιτυχία του εγχειρήματος.

Πρώτος σταθμός του Αμερικανού προέδρου ήταν η Ιαπωνία, χώρα «θεμέλιο ασφάλειας και ευημερίας» στην Ασία όπως επεσήμανε, όπου έφθασε την Παρασκευή 13 Νοεμβρίου και συναντήθηκε με τον ομόλογό του, Yukio Hatoyama. Ο τελευταίος, στην συζήτηση που ακολούθησε την επομένη, που αφορούσε ζητήματα σταθερότητας στην περιοχή της Ασίας και του Ειρηνικού καθώς και στο πυρηνικό πρόγραμμα της Βόρειας Κορέας, υπογράμμισε τους κοινούς στόχους των δημοκρατικών τους κομμάτων. Από την άλλη πλευρά, ο Barack Obama τόνισε την πρόθεσή του να επανενεργοποιήσει το ρόλο της χώρας του στην Ασία, επιδιώκοντας συνεργασία των ασιατικών κρατών και καθιστώντας σαφές ότι επιθυμεί να αποδείξει και στο Πεκίνο πως η Ουάσινγκτον δεν είναι αντίπαλος αλλά σύμμαχος της Κίνας, η οποία διαδραματίζει ολοένα και μεγαλύτερο ρόλο ως υπερδύναμη στα παγκόσμια πράγματα. Παράλληλα, ο Αμερικανός πρόεδρος ανέπτυξε μια αυστηρή ρητορική για τη Βόρεια Κορέα, στο ζήτημα που αφορά στον πυρηνικό της εξοπλισμό, λέγοντας ότι είναι «απολύτως ζωτικής σημασίας» η Βόρεια Κορέα -και το Ιράν στη Μέση Ανατολή- να εγκαταλείψουν τις φιλοδοξίες τους για πυρηνικά όπλα, σύμφωνα με τα διεθνή αιτήματα, σημειώνοντας ότι αν συμβεί κάτι τέτοιο οι Βορειοκορεάτες θα μπορούν να ανοίξουν μια πόρτα σε ένα καλύτερο μέλλον. Σε αντίθετη περίπτωση, δεσμεύθηκε ότι θα μείνει ενωμένος με τους εταίρους του (Ιαπωνία, Κίνα, Ρωσία και Νότια Κορέα) στην προσπάθεια να πείσει την Pyongyang «να προχωρήσει προς μια

καλύτερη κατεύθυνση». Δεν βρέθηκε, πάντως, λύση στο ακανθώδες ζήτημα για τις αμερικανο-ιαπωνικές σχέσεις που αφορά στη διαφορά για τα σχέδια μιας νέας αμερικανικής βάσης στο νησί Okinawa, η οποία είχε συμφωνηθεί το 2006 αλλά αποφασίστηκε να εξετασθεί από τη νέα κυβέρνηση του Hatoyama, έπειτα από αντιδράσεις των κατοίκων της περιοχής για την αυξημένη αμερικανική παρουσία, κάτι που δυσαρέστησε την Ουάσινγκτον, καθώς πρόκειται για περιοχή μεγάλης στρατηγικής σημασίας, αφού βρίσκεται κοντά στην Κίνα, την Ταϊβάν και τη Νότια Κορέα.

Στη συνέχεια ο Αμερικανός πρόεδρος μετέβη στη Σιγκαπούρη, όπου συμμετείχε στις εργασίες του Φόρουμ για την Οικονομική Συνεργασία Ασίας- Ειρηνικού (APEC). Εντύπωση και αρνητικά σχόλια προκάλεσε, όμως, το γεγονός ότι βρέθηκε στο ίδιο τραπέζι με τον δικτάτορα της Μιανμάρ, κάτι που οι ΗΠΑ αποφεύγουν εδώ και χρόνια λόγω της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υφίσταται ο πληθυσμός και της συνεχιζόμενης φυλάκισης του ηγέτη της αντιπολίτευσης και κατόχου Νόμπελ ειρήνης San Suu Kyi.

Το σημαντικότερο κομμάτι της περιοδείας αφορούσε στην επίσκεψη στην Κίνα, στο οποίο αφιερώθηκαν περισσότερες μέρες, και όπου ο Barack Obama συναντήθηκε με τον ομόλογό του, Hu Jintao, και τον πρωθυπουργό, Wen Jiabao. Στόχος της αμερικανικής πλευράς ήταν η διευθέτηση σημαντικών θεμάτων για τις σχέσεις με την Κίνα, οι οποίες συνοψίζονται στην προσπάθεια αντιμετώπισης ενός σημαντικού ελλείμματος των ΗΠΑ με την χώρα αυτή, που αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο εμπορικό τους εταίρο, να πείσει το Πεκίνο αφενός να αναπροσαρμόσει τις οικονομικές προσπάθειες στην εγχώρια αγορά και όχι στις εξαγωγές, όπως συμβαίνει τώρα, και αφετέρου να αποδεσμεύσει την αξία του νομίσματός της από το δολάριο. Επιπρόσθετα, επιζητά κινεζική βοήθεια σε θέματα παγκόσμιας ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της αναβίωσης της πυρηνικής διαπραγμάτευσης με τη Βόρεια Κορέα και το Ιράν, ενώ από την ημερήσια διάταξη δεν έλειψαν τα ζητήματα που αφορούν στο περιβάλλον και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Παρ' όλα αυτά, οι συζητήσεις που διεξήχθησαν κεκλεισμένων των θυρών φαίνεται ότι δεν σημείωσαν μεγάλη επιτυχία για τις αμερικανικές θέσεις. Ο Obama επισκέφθηκε τη Σαγκάη, όπου έχε την ευκαιρία να συζητήσει με νεαρούς από διάφορα πανεπιστημιακά ιδρύματα για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως η απεριόριστη πρόσβαση στις πληροφορίες, δεδομένου ότι το διαδίκτυο στη χώρα ελέγχεται από το κυβερνών κόμμα, η μείωση της εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα και η εκπαίδευση. Στη συνέχεια, έπειτα από συνάντηση με τον Hu Jintao, σε κοινή συνέντευξη Τύπου, ο τελευταίος δήλωσε ότι οι δύο πλευρές έχουν κάνει πρόοδο στον επαναπροσδιορισμό των σινο-αμερικανικών σχέσεων, επανέλαβε τη σημασία δημιουργίας θετικού πλαισίου συνεργασίας με τις ΗΠΑ και υποστήριξε ότι οι δύο ηγέτες συμφώνησαν να εργασθούν μαζί για την αντιμετώπιση των προκλήσεων. Συνεχίζοντας τις επαφές του στο Πεκίνο με τον πρωθυπουργό Wen Jiabao, ο Αμερικανός πρόεδρος φαίνεται να άσκησε πιέσεις για την οικονομική και νομισματική πολιτική της κυβέρνησής του,

ζητώντας αλλαγές, αφού η Ουάσινγκτον θεωρεί ότι η Κίνα κρατά το νόμισμά της υποτιμημένο ώστε να έχει πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών της, κάτι το οποίο παραμορφώνει τις ροές κεφαλαίων παγκοσμίως. Από την πλευρά του, ο Jiabao δήλωσε ότι το Πεκίνο επιθυμεί εξισορρόπηση των εμπορικών συναλλαγών με τις ΗΠΑ και δεν επιδιώκει να δημιουργήσει πλεόνασμα, εντούτοις δεν αναφέρθηκε στο ζήτημα της ισοτιμίας δολαρίου- γουάν.

Το ταξίδι του Αμερικανού προέδρου τελείωσε στη Νότια Κορέα, όπου συναντήθηκε με τον ομόλογό του, Lee Myung-bak, με τον οποίο διεξήγαγε συζητήσεις για το πυρηνικό πρόγραμμα της Βόρειας Κορέας αλλά για το φλέγον ζήτημα της συνθήκης ελεύθερου εμπορίου που έχει υπογραφεί ήδη από τον προκάτοχο του αμερικανού προέδρου, George Bush, τον Ιούνιο του 2007, δεν επικυρώνεται, όμως, καθώς ο Obama δεν συμφωνεί πλήρως με το περιεχόμενό της, με αποτέλεσμα τη δυσαρέσκεια της Σεούλ. Έπειτα από αυτή τη συνάντηση ο Obama δήλωσε ότι πιστεύει ότι η συμφωνία αυτή θα μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή μέσα στο 2010.

Εκτίμηση

Η επίσκεψη του Αμερικανού προέδρου μέσα στον πρώτο χρόνο της θητείας του στην ανατολική Ασία καταδεικνύει τη σημασία της περιοχής για την αμερικανική πολιτική, ιδιαίτερα της Κίνας, η οποία αποτέλεσε το επίκεντρο της περιοδείας. Τα αποτελέσματα για την αμερικανική πλευρά αποδείχθηκαν σε μεγάλο βαθμό πενιχρά, ενώ αντίθετα η Κίνα επιβεβαίωσε την αυξανόμενη επιρροή της όχι μόνο στην Ασία αλλά παγκοσμίως. Στο ζήτημα των πυρηνικών η Κίνα καλείται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο καθώς οι δύο πλευρές συμφώνησαν να συνεχίσουν την προσπάθεια να πείσουν την Pyongyang να περιορίσει τις πυρηνικές της φιλοδοξίες. Στην περίπτωση του Ιράν οι ΗΠΑ χρειάζονται επίσης την κινεζική αρωγή, ενώ στο ζήτημα της Ταϊβάν και του Θιβέτ ο Hu Jintao κάλεσε τις ΗΠΑ να σεβαστούν τα «βασικά συμφέροντα» της Κίνας και ο Obama παραδέχθηκε ότι το Θιβέτ αποτελεί τμήμα της Κίνας, ζητώντας, όμως, από τους Κινέζους να συνεχίσουν τις διαπραγματευτικές συναντήσεις τους με τους εκπροσώπους του θιβετιανού ηγέτη. Για τα ζητήματα που αφορούν στα ανθρώπινα δικαιώματα δεν υπήρξε καμία ουσιαστική πρόοδος, αφού συμφωνήθηκε οι δύο ηγέτες να ορίσουν μια ημερομηνία μέσα στο επόμενο έτος για επανέναρξη του από καιρό στάσιμου διαλόγου για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Είναι προφανές πως η Αμερική αντιλαμβάνεται πλέον την ύπαρξη μιας νέας σελίδας στις διεθνείς σχέσεις, τα αποτελέσματα της οποίας δεν είναι δυνατό για την ώρα να διαγνωστούν. Η Κίνα, σε κάθε περίπτωση, αποτελεί ένα παράδειγμα διαφορετικό, καθώς κατάφερε να μην επηρεαστεί από τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης, αποτελώντας ένα μοντέλο χώρας, η οποία γνωρίζει ανάπτυξη στα πλαίσια ενός συγκεντρωτικού καπιταλισμού, με δυνατότητα να κινεί τα νήματα της παγκόσμιας οικονομίας, και επιπλέον δυνατότητα να έχει αλληλεπίδραση με πολλές χώρες. Το νέο αυτό μοντέλο δεν έχει ιδεολογικό υπόβαθρο, αλλά ιδεολογικό περίβλημα, ώστε να μένει πιστό στις παραδόσεις του κομμουνισμού, έτοιμο να ακολουθήσει την οδό του

απολυταρχισμού για την προώθηση του εθνικού συμφέροντος, υπερκαλύπτοντας τις δημοκρατικές πεποιθήσεις, τα ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματα, εφόσον μπορεί να είναι αποτελεσματικό. Η πρόκληση για τις ΗΠΑ, κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις, είναι να αντιμετωπίσει τη δυναμική αυτού του μοντέλου σε περίπτωση που αυτό αποτελέσει άλλοθι για άλλες συγγενείς κυβερνήσεις ή χώρους ή ακόμη και πρότυπο για αντίστοιχα καθεστάτα που επιθυμούν την προώθηση του αυταρχικού καπιταλισμού προκειμένου να μείνουν αγκιστρωμένες στην εξουσία.

Νέες «βολές» της διεθνούς κοινότητας εναντίον του Ιράν

Στις 16 Νοεμβρίου δημοσιεύθηκε μια ακόμη έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας (ΙΑΕΑ) με θέμα το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Οι παρατηρητές της Επιτροπής έκριναν πως η Ισλαμική Δημοκρατία πιθανώς αποκρύπτει στοιχεία σε σχέση με την πρόοδο και εφαρμογή των πυρηνικών της δραστηριοτήτων, καθώς ειδοποιήθηκαν με μεγάλη καθυστέρηση για το δεύτερο πυρηνικό εργοστάσιο της χώρας στην πόλη Qom. Αν και δόθηκε πρόσβαση στις πυρηνικές εγκαταστάσεις της Qom, οι παρατηρητές κατέληξαν πως το Ιράν είναι ύποπτο και για επιπλέον δραστηριότητες στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας. Αξίζει να σημειωθεί πως το Ιράν παραδέχθηκε τον περασμένο Σεπτέμβριο την ύπαρξη ενός επιπλέον πυρηνικού εργοστασίου, πέραν αυτού στην πόλη Bushehr που ήταν ήδη γνωστό, και επέτρεψε την άμεση πρόσβαση των παρατηρητών της ΙΑΕΑ που το επισκέφθηκαν τον Οκτώβριο. Η έκθεση της Επιτροπής καταδίκασε με τον πιο ευθύ τρόπο τη στάση της χώρας και ζήτησε επιπλέον πληροφορίες για το πρόγραμμα εμπλουτισμού ουρανίου που λαμβάνει χώρα στην Qom. Τέλος, υπογραμμίστηκε πως η τακτική του Ιράν δε βοηθά στην οικοδόμηση σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης, με αποτέλεσμα η διεθνής κοινότητα να είναι ελεύθερη να λάβει κατά το δοκούν μέτρα για την αντιμετώπιση της ιρανικής «αυθάδειας».

Το Ιράν βρέθηκε, επίσης, στο στόχαστρο του Barack Obama κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του στην Ασία. Σε συνέντευξη Τύπου που έδωσε στις 17 Νοεμβρίου στο Πεκίνο, ο Αμερικανός πρόεδρος τόνισε πως η χώρα είναι υπόλογη στη διεθνή κοινότητα για τις επιλογές και τις πράξεις της. Υπογράμμισε πως το Ιράν θα πρέπει να αποδείξει επιτέλους τους ειρηνικούς σκοπούς για τους οποίους αναπτύσσει το πυρηνικό του πρόγραμμα ενώ δήλωσε πως σε αντίθετη περίπτωση θα υποστεί ένα ακόμη σύνολο κυρώσεων με αυστηρότερο χαρακτήρα από αυτές που ήδη του έχουν επιβληθεί. Οι εν λόγω δηλώσεις, φυσικά, προκάλεσαν τη μήνη του Ιρανού προέδρου, Mahmud Ahmadinejad, ο οποίος κατηγορήσε τον Αμερικανό ομόλογό του για μη τήρηση των προεκλογικών του δεσμεύσεων σχετικά με την αλλαγή πολιτικής απέναντι στο Ιράν. Μάλιστα, δε δίστασε να αναφέρει στο ειδησεογραφικό πρακτορείο Fars πως «ο Obama είναι ανίκανος να προωθήσει μια ουσιαστική αλλαγή στις σχέσεις με το Ιράν, καθώς οι ΗΠΑ δεν κατέχουν πλέον τη ισχυρή θέση που είχαν παλαιότερα».

Τέλος, το Ιράν βλέπει να κλυδωνίζονται και οι παραδοσιακά φιλικές σχέσεις του με τη Ρωσία, μετά την ανακοίνωσή της πως αναβάλλεται η έναρξη λειτουργίας του πυρηνικού εργοστασίου της Bushehr, η κατασκευή του οποίου τελούσε υπό τη ρωσική αρωγή και επίβλεψη. Σύμφωνα με την ανακοίνωση του ρωσικού υπουργείου ενέργειας, η καθυστέρηση οφείλεται σε τεχνικούς λόγους που δεν επιτρέπουν τη λειτουργία του εργοστασίου ως το τέλος του 2009, όπως είχε αρχικά προβλεφθεί. Επιπλέον, η ρωσική πλευρά φρόντισε να τονίσει πως δίδεται προτεραιότητα στην τήρηση των κανόνων ασφαλείας και στην πλήρη αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν δημιουργηθεί. Παρ' όλα αυτά, η Τεχεράνη ήγειρε σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με τη βάση των ισχυρισμών της Μόσχας, αφού κυβερνητικοί κύκλοι της χώρας άφηναν υπονοούμενα για πολιτικά κριτήρια που κρύβονται πίσω από την καθυστέρηση του έργου. Οι ίδιοι κύκλοι, μάλιστα, απέδωσαν σε πολιτικούς λόγους και την καθυστέρηση στην εφαρμογή του συμβολαίου μεταξύ των δύο χωρών για την προμήθεια των πυραύλων S-300 που έχει συμφωνηθεί από το 2005, χωρίς, όμως, κάποια περαιτέρω εξέλιξη.

Εκτίμηση

Είναι γεγονός πως το Ιράν βρίσκεται στο στόχαστρο της διεθνούς κοινότητας για μία ακόμη φορά. Η «ανυπότακτη» συμπεριφορά της χώρας σε σχέση με το πυρηνικό της πρόγραμμα προκαλεί την οργή της Δύσης που βλέπει πως, παρά τις συνεχείς πιέσεις που ασκεί, το Ιράν είναι ένας αντίπαλος που δεν καταθέτει εύκολα τα όπλα –μεταφορικά και κυριολεκτικά, αφού η απόκτηση πυρηνικών όπλων είναι απευκταία εξέλιξη για τη Δύση. Ουσιαστικά, η έκθεση της ΙΑΕΑ προσέφερε το αναγκαίο «άλλοθι» για να πυροδοτηθεί εκ νέου η διαφορά των δύο πλευρών, ειδικά μετά την άρνηση της Ισλαμικής Δημοκρατίας να αποδεχθεί το σχέδιο της Δύσης για εμπλουτισμό του ουρανίου του στο εξωτερικό. Η επιβολή νέων κυρώσεων έναντι του Ιράν είναι πολύ πιθανή αλλά, προς το παρόν, φαίνεται πως ο εν λόγω τρόπος πίεσης είναι ο μόνος που διαθέτει η Δύση για να διαπραγματευτεί με το Ιράν. Από την άλλη πλευρά, το Ιράν δε φαίνεται διατεθειμένο να υποχωρήσει, αφού σε κάθε ευκαιρία υπερασπίζεται το δικαίωμά του στην ειρηνική χρήση της πυρηνικής ενέργειας, με αποτέλεσμα να χάνεται κάθε διάυλος επικοινωνίας με τη Δύση. Τέλος, όσον αφορά στη στάση της Ρωσίας, δεν υπάρχει κάποιος προφανής λόγος να θεωρήσουμε πως κρύβονται πολιτικοί λόγοι πίσω από την καθυστέρηση της εφαρμογής των κοινών τους σχεδίων. Η Ρωσία, μέχρι στιγμής, έχει ακολουθήσει ανεξάρτητη πολιτική στο θέμα του Ιράν, προσεγγίζοντας τη χώρα σε μια περίοδο μακράς απομόνωσης. Μάλιστα, έχει πολλαπλάκις εναντιωθεί στην επιβολή περαιτέρω κυρώσεων στη χώρα από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ. Παρ' όλα αυτά, η πάγια πολιτική της Ρωσικής Ομοσπονδίας είναι να «ζυγίζει» προσεκτικά τις πολιτικές της κινήσεις ώστε να αποκομίσει τα περισσότερα δυνατά οφέλη. Επομένως, δεν αποκλείεται η καθυστέρηση εφαρμογής των ρωσο-ιρανικών σχεδίων να εντάσσεται σε μια «στάση αναμονής» που υιοθετεί η Ρωσία, θέλοντας να κατέχει την πλήρη ελευθερία κινήσεων στις σχέσεις με τα τρίτα κράτη.

Άτυπη συμφωνία μεταξύ Ρωσίας-Ουκρανίας για το φυσικό αέριο

Την αναθεώρηση, προς όφελος της Ουκρανίας, των συμφωνιών για το φυσικό αέριο που υπεγράφησαν στις αρχές του 2009 ώστε να αποτραπεί μια νέα διαμάχη, συμφώνησαν ο Ρώσος πρωθυπουργός Vladimir Putin και η Ουκρανή ομόλογος του, Yulia Timosenko. Οι δυο πρωθυπουργοί συναντήθηκαν στις 19 Νοεμβρίου στην ουκρανική πόλη της Γιάλτας, με σκοπό να συζητήσουν τις προοπτικές της ολοένα και περισσότερο προβληματικής συνεργασίας τους στο ζήτημα του φυσικού αερίου.

Κατά τη διάρκεια κοινής συνέντευξης Τύπου που δόθηκε, διευκρινίστηκε ότι η Ρωσία αποδέχθηκε να μειώσει τις ποσότητες φυσικού αερίου που θα αγοραστούν από το Κίεβο, χωρίς να επιβληθούν κυρώσεις, ενώ, παράλληλα, θα αυξήσει κατά 60% τα τέλη διέλευσης του ρωσικού φυσικού αερίου από την Ουκρανία προς την Ευρώπη για το 2010. «Περιμένουμε ότι οι προηγούμενες συμφωνίες θα τηρηθούν, ενώ εγγυόμαστε πλήρη εφαρμογή τους από τη δική μας πλευρά», υποστήριξε ο Putin, ενώ η Timoshenko δήλωσε πως «η Ουκρανία αποπληρώνει και θα συνεχίσει να αποπληρώνει στην ώρα της». Τον Αύγουστο η ΕΕ και το ΔΝΤ συμφώνησαν στη χορήγηση δανείου ύψους 1,7 δις δολαρίων στην Ουκρανία με σκοπό να διασφαλιστεί η παροχή του ρωσικού αερίου στην Ευρώπη αλλά ο κίνδυνος μιας νέας διένεξης λόγω των χρεών της χώρας παραμένει ορατός. Ο πρωθυπουργός Putin είχε πριν από μερικές ημέρες προειδοποιήσει ότι, εάν η Ουκρανία δεν εξοφλήσει εγκαίρως τα χρέη της και προσπαθήσει ξανά να αφαιρέσει από τους αγωγούς στο έδαφός της ποσότητες αερίου που προορίζονται για Ευρωπαίους, αναπόφευκτα θα μειωθεί και θα σταματήσει η παροχή του ρωσικού αερίου προς την Ε.Ε. Επιπρόσθετα Μόσχα και Βρυξέλλες κατέληξαν σε συμφωνία για «αμοιβαία προειδοποίηση και αλληλοενημέρωση», σε περίπτωση που διαμορφωθούν οι όροι μιας νέας «κρίσης του αερίου», όπως τον περασμένο χειμώνα.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στις συνομιλίες για το φυσικό αέριο ενεπλάκη και ο πρόεδρος της Ουκρανίας, Viktor Yushchenko, που με επιστολή του στον ομόλογο του, Dmitri Medvedev, προμήνυσε προβλήματα στη μεταφορά του ρωσικού φυσικού αερίου προς την Ευρώπη μέσω της χώρας του, σε περίπτωση μη αναθεώρησης των διμερών συμφωνιών του περασμένου Ιανουαρίου. Το Κρεμλίνο δεν καθυστέρησε να φανερώσει τη δυσαρέσκειά του, χαρακτηρίζοντας την επιστολή Yushchenko ως «πολιτικό εκβιασμό» ενώ, παράλληλα, επέκρινε και το γεγονός ότι το κείμενο έγινε γνωστό πρώτα από την ανάρτησή του στην ιστοσελίδα του Ουκρανού προέδρου. «Δεν έχουμε την παραμικρή επιθυμία να εμπλακούμε στα ενδο-ουκρανικά ξεκαθαρίσματα», δήλωσε διπλωματικός σύμβουλος του Ρώσου προέδρου, κάνοντας λόγο για αποτυχημένη προσπάθεια να τρομοκρατηθούν η Ρωσία και η Ευρώπη αλλά και για «άγνοια των μηχανισμών της ρωσο-ουκρανικής συνεργασίας στον τομέα του φυσικού αερίου».

Εκτίμηση

Είναι φανερό ότι η Ρωσία προσπαθεί να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα ενόψει των επικείμενων προεδρικών εκλογών του Ιανουαρίου στην Ουκρανία. Δεν επιθυμεί να διατηρήσει μια αρνητική στάση, η οποία ενδέχεται να πολώσει μέρος του ουκρανικού πληθυσμού και να πυροδοτήσει αντι-ρωσικά αντανακλαστικά. Ο αντίκτυπος της εν λόγω συμφωνίας στους Ουκρανούς ψηφοφόρους μπορεί να κατανοηθεί καλύτερα εάν αναλογιστούμε ότι η εξασφάλιση της ροής του φυσικού αερίου για τους χειμερινούς μήνες έρχεται σε μια δύσκολη χρονικά περίοδο για τη χώρα (οι συνέπειες της παγκόσμιας οικονομική κρίσης έχουν «λυγίσει» την οικονομία ενώ η επιδημία της νέας γρίπης έχει προκαλέσει το θάνατο σε 300 ανθρώπους και έχει προσβάλει περισσότερο από 1.3 εκατομμύριο Ουκρανούς). Αξίζει, όμως, να υπογραμμιστεί ότι αυτή η φιλικότερη στάση της Ρωσίας που έχει ως στόχο να τονώσει τις φιλο-ρωσικές δυνάμεις στο εσωτερικό της Ουκρανίας, δεν έρχεται παρά μόνο όταν ο προεδρία του Yushchenko φτάνει στο τέλος της. Με την υπογραφή της εν λόγω συμφωνίας είναι γεγονός ότι δίνονται πόντοι υπέρ της Timosenko αλλά, επίσης, είναι γεγονός ότι εμμέσως κερδίζουν έδαφος και οι φιλορωσικές δυνάμεις. Τέλος, το γεγονός ότι η συμφωνία υπεγράφη από τους δυο πρωθυπουργούς, εν απουσία των προέδρων, αποτελεί ίσως έναν «προάγγελο» νέων εξελίξεων, καθώς καταδεικνύει ότι η συνεννόηση μεταξύ αυτών είναι ευκολότερη και δεν είναι απίθανο στο άμεσο μέλλον να βρεθούν οι ίδιοι στην προεδρία των χωρών τους.

Συνάντηση κορυφής Ρωσίας και ΕΕ

Στη Στοκχόλμη βρέθηκε ο Ρώσος πρόεδρος Dmitri Medvedev στις 18 Νοεμβρίου με σκοπό να παραστεί στην 24^η συνάντηση κορυφής μεταξύ Ρωσίας και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Την ΕΕ εκπροσώπησαν ο σουηδός πρωθυπουργός Fredrik Reinfeldt, ο οποίος ασκεί την προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, καθώς και ο πρόεδρος της Commission, Jose Barroso. Οι δυο πλευρές επιδιώκουν στενότερη συνεργασία και συνεννόηση στον οικονομικό και ενεργειακό τομέα με σκοπό να αποφευχθούν καταστάσεις, όπως η περυσινή ενεργειακή κρίση.

Ο Ρώσος πρόεδρος επανέλαβε τη θέληση της χώρας του για ένταξη στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) το ταχύτερο δυνατόν παρά τα μέχρι τώρα προβλήματα. Η ένταξη στον ΠΟΕ είναι στρατηγικής σημασίας για τη Ρωσία, τη μεγαλύτερη χώρα εκτός του ΠΟΕ μέχρι τώρα, καθώς θεωρείται ότι θα αυξήσει τις ξένες επενδύσεις στην επικράτειά της αλλά και θα διευκολύνει την οικονομική συνεργασία μεταξύ των δυο πλευρών. Η Ρωσία μέχρι πρότινος επεδίωκε την ένταξη στον ΠΟΕ από κοινού με το Καζακστάν και τη Λευκορωσία, χώρες με τις οποίες έχει υπογράψει συμφωνία τελωνειακής ένωσης. Ωστόσο, όπως διευκρινίστηκε κατά τη συνάντηση η χώρα ενδιαφέρεται μονάχα για την ταχεία ένταξη της χωρίς όρους. Ωστόσο, η ένταξη δεν θα γίνει χωρίς κόστος για τη Ρωσία καθώς υποχρεούται να μειώσει τους δασμούς για

τα εισαγόμενα προϊόντα, καθήκον που της υπενθύμισε και η Ε.Ε. Υπενθυμίζεται ότι η Ρωσία ενίσχυσε τους δασμούς επί των αυτοκινήτων μέχρι και 30% με σκοπό να τονώσει την εγχώρια οικονομία της, δεδομένου ότι η διεθνής οικονομική κρίση την έχει επηρεάσει σοβαρότατα από την αρχή του έτους. Παρόλα αυτά οι χώρες του ΠΟΕ τονίζουν ότι η ένταξη θα είναι ωφέλιμη μακροπρόθεσμα για τη ρωσική οικονομία.

Ρωσία και ΕΕ υπέγραψαν ακόμη μια σειρά συμφωνιών σχετικά με τη διασυνοριακή συνεργασία αξίας 437 εκατομμυρίων ευρώ, η οποία είναι συγχρηματοδοτούμενη, επιβεβαιώνοντας την σημαντική οικονομική αλληλεξάρτηση τους. Με φόντο την ενεργειακή κρίση του περασμένου χειμώνα οι δυο πλευρές υπέγραψαν και μια συμφωνία έγκαιρης προειδοποίησης με σκοπό την εκ των προτέρων ενημέρωση σε περίπτωση διακοπής της παροχής φυσικού αερίου, πετρελαίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Υπενθυμίζουμε ότι οι τεταμένες σχέσεις Ουκρανίας και Ρωσίας καθώς και οι δηλώσεις του Vladimir Putin, με τις οποίες προειδοποιεί τους Ουκρανούς ότι θα διακόψει την παροχή σε περίπτωση που δε δοθούν στη Ρωσία τα χρήματα που της οφείλονται ή σε περίπτωση που κατακρατηθεί από την Ουκρανία ποσότητα φυσικού αερίου που προορίζεται για τη Δυτική Ευρώπη, έχουν ανησυχήσει την ΕΕ.

Στο επίκεντρο των επαφών Ρωσίας και Ευρωπαϊκής Ένωσης βρέθηκαν και τα περιβαλλοντικά θέματα. Μόλις δυο εβδομάδες πριν την κρίσιμη σύνοδο της Κοπεγχάγης, η Ρωσία δήλωσε έτοιμη να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως και 25% μέχρι το 2020, 10% περισσότερο από όσο ήταν μέχρι σήμερα με βάση το Πρωτόκολλο του Κιότο. Η εν λόγω ανακοίνωση του Ρώσου πρόεδρου θεωρείται ιδιαίτερα ενθαρρυντική, καθώς, όπως πολλοί υπολογίζουν, η σύνοδος της Κοπεγχάγης θα καταστεί αποτυχημένη λόγω της αμφιλεγόμενης στάσης των μεγαλύτερων ρυπογόνων χωρών, ΗΠΑ και Κίνας καθώς και αρκετών άλλων μικρότερων που φοβούνται τις επιπτώσεις στις ιδιαίτερα ευάλωτες οικονομίες τους.

Εκτίμηση

Το θετικό κλίμα που επικράτησε κατά τη διάρκεια της συνόδου αποτελεί μια έκφραση της αντίληψης, τουλάχιστον μεταξύ των υψηλά ιστάμενων των δυο πλευρών, ότι υπάρχουν περισσότερα σημεία που τις ενώνουν παρά που τις χωρίζουν. Ρωσία και ΕΕ επιδιώκουν μια συμβιβαστική φόρμουλα που θα τους επιτρέψει να συνεχίσουν την συνεργασία τους χωρίς προσκόμματα. Ο μηχανισμός έγκαιρης προειδοποίησης κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση με σκοπό να μην επαναληφθεί η περυσινή ενεργειακή κρίση. Βέβαια, για να καταστεί μια τέτοια πιθανότητα αδύνατη, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα μόνιμου χαρακτήρα μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών και να υπάρξουν εγγυήσεις για τον απρόσκοπτο ανεφοδιασμό της Ευρώπης με φυσικό αέριο. Παρόλα αυτά, προκειμένου να υπάρξει ουσιαστική πρόοδος στο εν λόγω ζήτημα θα πρέπει να συμπεριληφθεί σε αυτό και η Ουκρανία. Θα πρέπει, τέλος, Μόσχα και Κίεβο να συσφίξουν τις σχέσεις τους ώστε η κάθε πλευρά να μην βλέπει με καχυποψία την άλλη

σε κάθε της κίνηση. Αυτό, βέβαια, θα εξαρτηθεί άμεσα και από τις ουκρανικές εκλογές της 17^{ης} Ιανουαρίου, φαβορί των οποίων είναι, επί του παρόντος, ο φιλορώσος υποψήφιος, Viktor Yanukovich.

Ματιές στην επικαιρότητα

Πολιτική

- **Τις διμερείς σχέσεις Ρωσίας-Σλοβενίας συναντήθηκαν για να συζητήσουν οι πρόεδροι των δύο χωρών στις 19 Νοεμβρίου.** Καλύφθηκαν θέματα διμερούς συνεργασίας σε διάφορους τομείς, ενώ έμφαση δόθηκε στον τομέα της ενέργειας και συγκεκριμένα στον αγωγό South Stream. Αν και η συνάντηση είχε αρκετά ανεπίσημο χαρακτήρα, καθώς πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του ποδοσφαιρικού αγώνα μεταξύ των αντίστοιχων εθνικών ομάδων, εντούτοις φαίνεται να αποκτά ιδιαίτερη συμβολική σημασία εν όψει της συνόδου μεταξύ Ρωσίας-ΕΕ. Συγκεκριμένα, ο Σλοβένος πρόεδρος μετέφερε την σημασία της συνάντησης και στο διεθνές επίπεδο, θεωρώντας την συγκεκριμένη κίνηση από πλευράς Ρωσίας ως απόδειξη της βελτίωσης των σχέσεων της χώρας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Τριήμερη επίσημη επίσκεψη στην Ουκρανία πραγματοποίησε ο Γεωργιανός πρόεδρος, Mikhail Saakashvili.** Ο Saakashvili έφθασε στις 18 Νοεμβρίου στο Κίεβο για να παραστεί στα εγκαίνια της πρώτης γεωργιανής πρεσβείας στη χώρα. Ο Γεωργιανός πρόεδρος συναντήθηκε με τον ομόλογό του, Viktor Yushchenko, ενώ διεξήγαγε επαφές και με οικονομικούς κύκλους της χώρας με στόχο τη σύσφιγξη του διμερούς εμπορίου.
- **Η Ρωσία αποτελεί βασικό παράγοντα στην επίλυση της σύγκρουσης στην Υπερδνειστερία,** ανακοίνωσε ο υποψήφιος πρόεδρος της Μολδαβίας, Marian Luru. Ο Luru τόνισε πως η ειρηνική επίλυση του ζητήματος είναι απαραίτητη για να αποφευχθεί η διάσπαση της ενότητας της χώρας. Υπογράμμισε, επίσης, τον στρατηγικό ρόλο της συνεργασίας που διαπνέει τις σχέσεις Ρωσίας και Μολδαβίας, σχολιάζοντας ταυτόχρονα το πόσο σημαντικό είναι να παίζει η χώρα του έναν αυξημένο ρόλο στα πλαίσια της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών για την σταθεροποίηση της περιοχής.
- **«Αναξιόπιστο συνεργάτη» αποκαλούν οι ΗΠΑ τον πρόεδρο του Αφγανιστάν, Hamid Karzai.** Ο συγκεκριμένος χαρακτηρισμός προέρχεται από δήλωση της ομιλήτριας της αμερικανικής Βουλής των Αντιπροσώπων Nancy Pelosi στις 20 Νοεμβρίου. Συνέπεια της καινοφανούς αυτής έλλειψης ικανοποίησης της Ουάσιγκτον προς το πρόσωπο του Αφγανού προέδρου είναι

η ριζική μεταβολή των δεδομένων για τη στρατηγική στο Αφγανιστάν. Συγκεκριμένα, η σχεδιαζόμενη αποστολή δεκάδων χιλιάδων επιπλέον στρατιωτών εκ μέρους της ηγεσίας Obama φαίνεται να επανεξετάζεται, καθώς, σύμφωνα με όσα χαρακτηριστικά είπε η Pelosi: «πως μπορούμε να ζητήσουμε από τον αμερικανικό λαό να πληρώσει ένα τόσο μεγάλο τίμημα σε ζωές (...) και σε δολάρια, εάν δεν έχουμε επαφές με έναν αξιόπιστο συνεργάτη;». Όσο και αν μια τόσο βαρυσήμαντη δήλωση φαίνεται να προεξοφλεί την τελική απόφαση των ΗΠΑ, αυτή θα οριστικοποιηθεί μόνο μετά την προθεσμία της 26ης Νοεμβρίου που έχει θέσει η κυβέρνηση Obama. Γεγονός είναι πως, αν και ο ίδιος ο Obama φαίνεται να επιθυμεί να ενισχύσει τον διοικητή McChrystal με όσες περισσότερες δυνάμεις είναι δυνατόν, ώστε να κλείσει το μέτωπο των Taliban, οι λοιποί Δημοκράτες διστάζουν να εγκρίνουν μια τέτοια ενέργεια, αν δεν πειστούν από μια ισχυρή πολιτική αφγανική ηγεσία, που δεν θα αφήσει τους αμερικανικούς πόρους να ξοδευτούν αλόγιστα.

Άμυνα και Ασφάλεια

- **Το NATO δεν έχει λόγους να ανησυχεί για τις στρατιωτικές ασκήσεις μεγάλης κλίμακας που πραγματοποιήσαν από κοινού τμήματα των ρωσικών και των λευκορωσικών ενόπλων δυνάμεων** κοντά στα σύνορα Λευκορωσίας-Πολωνίας ανακοίνωσε την Τετάρτη 18 Νοεμβρίου ο μόνιμος αντιπρόσωπος της Ρωσίας στην Βορειοατλαντική Συμμαχία, Dmitry Rogozin. Νωρίτερα, ο εκπρόσωπος του NATO, James Appathurai, είχε δηλώσει πως διάφοροι αντιπρόσωποι των κρατών-μελών είχαν εκφράσει τις ανησυχίες τους για την έκταση και τη σκοπιμότητα των εν λόγω ασκήσεων, ενώ και τα πολωνικά ΜΜΕ έκαναν λόγο για σενάρια που περιελάμβαναν το ενδεχόμενο χρήσης πυρηνικών όπλων εναντίον της Πολωνίας. Ο Rogozin υπογράμμισε πως οι προσομοιώσεις αυτές διεξήχθησαν στο πλαίσιο της άσκησης Zapad 2009 από τις 8 έως τις 24 Σεπτεμβρίου στη Λευκορωσία, η οποία είχε καθαρά αμυντικό χαρακτήρα και για τη διεξαγωγή της το NATO είχε ενημερωθεί εγκαίρως.
- **Ο επικεφαλής των εσθονικών ενόπλων δυνάμεων, Ants Laaneots, δήλωσε στις 22 Νοεμβρίου πως στην περίπτωση που η Ρωσία προμηθευτεί τελικά από τη Γαλλία το αποβατικό σκάφος τύπου Mistral** (βλ. σχετική είδηση στο προηγούμενο τεύχος της «Εβδομαδιαίας Επισκόπησης»), **τότε η χώρα του «θα πρέπει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα, εφόσον το σκάφος τοποθετηθεί στη Βαλτική».** Όπως εκτιμούν ειδικοί αναλυτές, η απόκτηση του συγκεκριμένου σκάφους από το ρωσικό ναυτικό θα του προσδώσει το τακτικό πλεονέκτημα στην περιοχή της Βαλτικής, καθώς αποτελεί μια πολύ ισχυρή μονάδα ικανή να μεταφέρει άρματα μάχης, ελικόπτερα, βοηθητικά

οχήματα και προσωπικό. Ωστόσο, στην προοπτική της αγοράς αντιδρούν έντονα οι Ρώσοι κατασκευαστές και δεν θεωρείται σίγουρη η τελική ευόδωσή της.

- **Η Ρωσία συνεχίζει τις προσπάθειες για εκσυγχρονισμό και ενίσχυση των στρατηγικών πυρηνικών δυνάμεών της.** Σύμφωνα με δηλώσεις του επικεφαλής των ρωσικών στρατηγικών πυραυλικών δυνάμεων, στρατηγού Andrei Shvaichenko, οι χερσαίες στρατηγικές δυνάμεις θα ενισχυθούν με την προσθήκη συστοιχιών των κινητών πυραυλικών συστημάτων Topol-M μέχρι το τέλος του 2009. Τα πυραυλικά συστήματα Topol-M διαθέτουν βεληνεκές 11.000 χιλιομέτρων και αντιπροσωπεύουν μια νέα γενιά πυραύλων με κύριο χαρακτηριστικό την ευελιξία και την ενσωμάτωση διάφορων τεχνολογικών καινοτομιών.
- **Πολωνία, Λιθουανία και Ουκρανία σκοπεύουν στη δημιουργία κοινών στρατιωτικών μονάδων,** όπως ανακοινώθηκε στις 19 Νοεμβρίου. Η συμφωνία αυτή είναι ανοιχτή και σε άλλες χώρες, οι οποίες μπορούν να προσθέσουν δικές τους στρατιωτικές μονάδες στον κοινό αυτό «στρατό» των τριών πρώην Σοβιετικών χωρών. Η κίνηση αυτή, ωστόσο, δεν αναμένεται να βοηθήσει τυχόν υποψηφιότητα της Ουκρανίας για ένταξη στο NATO, καθώς η στάση της Γερμανίας, της Ιταλίας και άλλων χωρών είναι πλήρως αρνητική.

Οικονομία

- **Αναδιοργάνωση της ρωσικής οικονομίας ανακοίνωσε ο Ρώσος πρωθυπουργός, Vladimir Putin.** Σε ομιλία του στις 21 Νοεμβρίου δήλωσε ότι ρωσικές εταιρείες θα δικαιούνται δάνεια ύψους έως και 500 δισεκατομμυρίων ρουβλίων (περίπου 17 δις δολάρια) μέσα στο 2010, εγγυημένα από το κράτος. Επιπρόσθετα, ανακοίνωσε πρόγραμμα ενίσχυσης των συντάξεων περίπου κατά 46%. Επιπλέον, τόνισε την ανάγκη καταπολέμησης του πληθωρισμού, ο οποίος πέρυσι άγγιξε το 13,3%. Σύμφωνα με τον Putin, ακόμα και πληθωρισμός της τάξεως του 9 ή 10% είναι απαράδεκτος και για αυτό το λόγο σκοπεύει να πιέσει για τη λήψη αυστηρών αποπληθωριστικών μέτρων. Τέλος, φαίνεται πως θα αυξηθούν οι αμυντικές δαπάνες της χώρας σε μία προσπάθεια εκσυγχρονισμού της στρατιωτικής βιομηχανίας.
- **Πρώτη στη λίστα των χωρών με το μεγαλύτερο οικονομικό έγκλημα έρχεται η Ρωσία,** σύμφωνα με έρευνα που διενέργησε η PricewaterhouseCoopers (PwC) σε πάνω από 3.000 επιχειρήσεις σε 54 χώρες. Συγκεκριμένα, από τις 86 ρωσικές επιχειρήσεις που έλαβαν μέρος στην έρευνα, οι 61 παραδέχτηκαν την εμπλοκή τους σε υποθέσεις οικονομικού εγκλήματος τον τελευταίο χρόνο. Σύμφωνα με την έρευνα, τα μεγαλύτερα προβλήματα στη ρωσική οικονομία είναι η διαφθορά και η δωροδοκία, ενώ η

οικονομική κρίση δημιουργεί προσοδοφόρο έδαφος για αύξηση των κινδύνων οικονομικού εγκλήματος. Πρόκειται για την πέμπτη κατά σειρά έρευνα της PwC για το συγκεκριμένο θέμα και αξίζει να σημειωθεί πως ήταν ανώνυμη και δεν έγινε αναφορά σε καμία επιχείρηση.

- **Κάμψη κατά 48% σημείωσαν οι άμεσες ξένες επενδύσεις στη Ρωσία τους πρώτους εννέα μήνες του τρέχοντος έτους**, σύμφωνα με στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας της χώρας, Rosstat. Ειδικότερα, οι άμεσες ξένες επενδύσεις ανήλθαν σε 9,98 δις δολάρια, καθώς η παγκόσμια οικονομική ύφεση έχει οδηγήσει τους ξένους επενδυτές στην απόσυρση κεφαλαίων από τη ρωσική οικονομία και στην αναζήτηση ασφαλέστερων τοποθεσιών.
- **Το 6ο Περιφερειακό Οικονομικό Φόρουμ Νοτιανατολικής Ευρώπης διεξήχθη** στις 19 και 20 Νοεμβρίου στο **Σαράγιεβο**, υπό την αιγίδα της προεδρίας της Βοσνίας- Ερζεγοβίνης με την συμμετοχή αρχηγών κρατών της περιοχής. Το κεντρικό θέμα του Φόρουμ ήταν η ανταγωνιστικότητα των οικονομιών στην πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ένωση σε συνθήκες παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, ενώ εκτός από τους ηγέτες των κρατών παρευρέθηκαν και κυβερνητικοί αξιωματούχοι, ακαδημαϊκοί και εκπρόσωποι των επιχειρήσεων των χωρών της Νοτιανατολικής Ευρώπης.
- **Άνοδο της τάξης του 30% με 40% αναμένεται να καταγράψουν μέσα στα επόμενα τέσσερα χρόνια οι μετοχές στα χρηματιστήρια της Βραζιλίας, της Ρωσίας, της Ινδίας και της Κίνας** (χώρες γνωστές ως BRIC), σύμφωνα με εκτιμήσεις της εταιρίας διαχείρισης κεφαλαίων Templeton Asset Management. Οι τέσσερις αυτές αναδυόμενες αγορές σημειώνουν την υψηλότερη ανάπτυξη και τα χαμηλότερα δημόσια χρέη ενισχύοντας τα εταιρικά κέρδη, τόνισε ο πρόεδρος της Templeton, Mark Mobius, στο αμερικάνικο δίκτυο Bloomberg. Εξάλλου, τον τελευταίο χρόνο ο χρηματιστηριακός δείκτης της Ρωσίας RTS κατέγραψε αύξηση κατά 135% και οι αντίστοιχοι δείκτες των άλλων τριών χωρών της ομάδας BRIC αυξήθηκαν περισσότερο από 75%.

Ενέργεια

- **Στην αναθεώρηση της εκτίμησης της για την παραγωγή φυσικού αερίου το 2010, προχώρησε ο ρωσικός κολοσσός Gazprom.** Η εταιρία σχεδιάζει να εξορύξει το νέο έτος 530 δις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου. Αξίζει να σημειωθεί, όμως, ότι ο όγκος αυτός είναι μικρότερος της προηγούμενης επίσημης εκτίμησης της εταιρίας, η οποία έκανε λόγο για παραγωγή ύψους περίπου 550 δις κυβικών μέτρων ενώ υπερβαίνει την εκτίμηση στην οποία προέβη τον προηγούμενο μήνα ο αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος της Gazprom, Alexander Annanenkov, ότι η παραγωγή της εταιρίας αναμένεται

να ανέλθει φέτος σε 450-490 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα και του χρόνου στα περίπου 520 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα. Στην επίσημη ανακοίνωσή της, η ρωσική εταιρία απέδωσε την προς τα κάτω αναθεώρηση της εκτίμησης του διευθύνων συμβούλου για το 2010 «στην κάμψη της ζήτησης για φυσικό αέριο στην εγχώρια και τις διεθνείς αγορές φυσικού αερίου», λόγω της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης.

- **Η Τουρκία είναι αποφασισμένη να προχωρήσει στην κατασκευή πυρηνικού σταθμού** και πρόκειται να θέσει σε εφαρμογή ένα νέο σχέδιο σε αντικατάσταση του πρώτου, μετά τη ματαίωση της πρόσκλησης υποβολής προσφορών για την κατασκευή του, δήλωσε το Σάββατο 21 Νοέμβρη ο υπουργός Ενέργειας, Taner Yildiz. Η Τουρκία ανακοίνωσε την προηγούμενη ημέρα ότι ακύρωσε το διαγωνισμό του 2008 που έδινε σε ρωσική κοινοπραξία το δικαίωμα κατασκευής του έργου μετά την ένσταση ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου της χώρας. Η κοινοπραξία, που ηγείται ουσιαστικά από την Atomstroyexport, ήταν ο μόνος υποψήφιος για την κατασκευή τεσσάρων πυρηνικών αντιδραστήρων στην πόλη Akkuyu και προσέφερε υψηλότερες τιμές από τις επικρατούσες στην αγορά για την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στο τουρκικό δίκτυο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Τουρκία σχεδιάζει να κατασκευάσει τρεις πυρηνικούς σταθμούς για να εξασφαλίσει την παροχή ενέργειας στη χώρα, μειώνοντας παράλληλα την εξάρτηση της από ξένες πηγές.
- **Την συμφωνία για τη συμμετοχή της στο έργο κατασκευής του αγωγού φυσικού αερίου South Stream υπέγραψε και η Σλοβενία.** Ο ρώσος υπουργός Ενέργειας, Sergei Shmatko, υπέγραψε την εν λόγω συμφωνία με το Σλοβένο ομόλογό του, Matej Lahovnik, κατά τη διάρκεια σύσκεψης που πραγματοποιήθηκε το σαββατοκύριακο 14-15 Νοεμβρίου. Η Σλοβενία αποτελεί την πέμπτη χώρα που υπογράφει συμφωνία με τη Ρωσία για συμμετοχή στο South Stream, ο οποίος παρακάμπτει την Ουκρανία και διέρχεται μέσω Βουλγαρίας, Σερβίας, Ουγγαρίας, Ελλάδας, Σλοβενίας, καταλήγοντας στην Ιταλία. Η έναρξη των εργασιών κατασκευής του South Stream έχει προγραμματιστεί επισήμως για το 2013, ενώ η χωρητικότητα του αγωγού θα μπορούσε να φθάσει τα 63 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα ετησίως.
- **Το ενδεχόμενο να πουλήσει το φυσικό αέριο που παράγει στην Ασία και όχι στην Ευρώπη, σε περίπτωση που καθυστερήσει η κατασκευή των αγωγών τόνισε το Καζακστάν,** σύμφωνα με το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg. Ο αντιπρόεδρος της κρατικής εταιρίας πετρελαίου του Καζακστάν, Elshad Nassirov, δήλωσε ότι εάν η Ευρώπη καθυστερήσει να λάβει μια κοινή απόφαση, τότε όλο το φυσικό αέριο της Κασπίας που εκμεταλλεύεται το Αζερμπαϊτζάν θα πάει αναγκαστικά στην Ασία, προσθέτοντας, μάλιστα, ότι η κατάσταση είναι πολύ πιο σοβαρή απ' ό τι φαίνεται.

- Σε ευχαριστίες προς τη Σουηδία προέβη ο Ρώσος πρόεδρος, Dmitry Medvedev, στις 18 Νοεμβρίου, καθότι η τελευταία ενέκρινε την κατασκευή τμήματος του αγωγού φυσικού αερίου Nord Stream που θα διασχίζει την οικονομική της ζώνη στη Βαλτική. «Εκτιμούμε την απόφαση που ελήφθη από την κυβέρνηση της Σουηδίας μετά από σοβαρή μελέτη και συζητήσεις» δήλωσε ο Ρώσος πρόεδρος ύστερα από συνομιλία που είχε με τον Σουηδό πρωθυπουργό, Fredrik Reinfeldt.
- Σύμφωνα με ανακοίνωση που αναρτήθηκε στο επίσημο site της Gazprom, στις 17 Νοεμβρίου η εταιρία και η σερβική Srbijagas υπέγραψαν συμφωνία για την κατασκευή του αγωγού South Stream στη Βέρνη της Ελβετίας. Στη κατοχή του ρωσικού κολοσσού θα περάσει το 51% του μεριδίου της South Stream Serbia AG joint engineering company (JEC) ενώ η κρατική σερβική εταιρεία θα διατηρήσει το 49%.

Περιβάλλον

- Πολλά δισεκατομμύρια ρούβλια χάνονται ετησίως στη Ρωσία για τον έλεγχο του μη σταθερού παγωμένου εδάφους κατά την εξόρυξη και άντληση πετρελαίου και φυσικού αερίου λόγω της κλιματικής αλλαγής αναφέρει έκθεση της Greenpeace, που δημοσιεύτηκε στις 20 Νοεμβρίου. Κάθε χρόνο, μόνο για την περιοχή της δυτικής Σιβηρίας, η ενεργειακή βιομηχανία της χώρας σπαταλά περί τα 55 δις ρούβλια (1,9 δις δολάρια) για τον αποκατάσταση και επισκευή των υποδομών και των αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου που προκαλείται από το λιώσιμο και την αποσταθεροποίηση του μέχρι προσφάτως παγωμένου εδάφους (γνωστού και ως permafrost). Η άνοδος της μέσης ετήσιας παγκόσμιας θερμοκρασίας οδήγησε σε ταχύτερο λιώσιμο της κρούστας πάγου που βρίσκεται πάνω στο έδαφος (δηλ. του permafrost), που μόνο στην Σιβηρία ισοδυναμεί με το 60% του εδάφους της περιοχής, έκταση που περιλαμβάνει πάνω από 20 ρωσικές πόλεις και μερικές εκατοντάδες χιλιάδες πληθυσμό. Η έκθεσή αυτή της Greenpeace δημιουργήθηκε σε συνεργασία με ειδικούς εκ των μεγαλύτερων ενεργειακών βιομηχανιών της χώρας, όπως ο κρατικός γίγαντας φυσικού αερίου Gazprom αλλά και εκ των σπουδαιότερων ερευνητικών κέντρων της χώρας, όπως State Hydrological Institute της Αγίας Πετρούπολης, οι οποίοι τονίζουν ότι δεν είναι μόνο ζήτημα επιπλέον επενδύσεων από την μεριά των ενεργειακών επιχειρήσεων της χώρας, αλλά το συνολικό λιώσιμο του permafrost στην χώρα μπορεί να δημιουργήσει και άλλα ζητήματα, όπως μείωση των ακτογραμμών της χώρας αλλά και απελευθέρωση στην ατμόσφαιρα των τεράστιων ποσοτήτων μεθανίου και διοξειδίου του άνθρακα που για πολλούς αιώνες ήταν εγκλωβισμένες κάτω από τις πολλαπλές

στρώσεις πάγου της χώρας, κάτι που θα επιτείνει το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής και της αντιμετώπισής της.

- Αν και ο Ρώσος πρόεδρος, Dmitry Medvedev, τηρεί σιγή ιχθύος για το θέμα, **ο επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Jose Barroso, διαβεβαιώνει για τη σημαντική πρόοδο που έχει επιτευχθεί για την περαιτέρω μείωση των ρωσικών εκπομπών ρύπων κατά την διάρκεια των ευρω-ρωσικών συνομιλιών.** Μάλιστα, σύμφωνα, με ιθύνοντες της Ε.Ε., η Ρωσία φαίνεται έτοιμη να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου 20-25% μέχρι το 2020 (σε σχέση με τα επίπεδα του 1990), στόχος αυξημένος κατά 15% από τις προηγούμενες επιδιώξεις της χώρας. Αν όντως στην Κοπεγχάγη η Ρωσία συμφωνήσει να μειώσει τις εκπομπές της τόσο πολύ, αυτό σημαίνει ότι εναρμονίζεται πλήρως με τις αντίστοιχες επιδιώξεις και δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η Ε.Ε. (η τελευταία έχει δεσμευθεί να μειώσει τις εκπομπές της κατά 20% μέχρι το 2020 και μέχρι 30% αν επιτευχθεί αντίστοιχη διεθνής συμφωνία), αλλά και ότι ηγείται πλέον των συνομιλιών, έχοντας άλλο διαπραγματευτικό αέρα σε σχέση με τους κυριότερους οικονομικούς ανταγωνιστές της, ΗΠΑ και Κίνα.

- **Χωρίς την παρουσία δημοσιογράφων και παρατηρητών, αλλά με τα αυστηρότερα περιβαλλοντικά πρότυπα θα πραγματοποιηθεί ο καθαρισμός της επιφάνειας του υποθαλάσσιου εδάφους του Κόλπου της Φιλανδίας προκειμένου να κατασκευαστεί ο αγωγός φυσικού αερίου Nord Stream μεταξύ Ρωσίας και Ευρώπης.** Η όλη διαδικασία κρίνεται ως απόρρητη και θα πραγματοποιηθεί με την μέγιστη δυνατή ασφάλεια για ανθρώπους και περιβάλλον, αφού θα χρησιμοποιηθούν τουλάχιστον 28 συστήματα ειδικών πυρομαχικών μηχανισμών. Τα προβλήματα γίνονται ακόμα εντονότερα αν ληφθεί υπόψη ότι υπάρχουν στην συγκεκριμένη περιοχή νάρκες που δεν έχουν εκραγεί ακόμη, ως απόρροια των δύο Παγκοσμίων Πολέμων. Οι μηχανικοί του έργου συνιστούν την πραγματοποίηση εκτεταμένων περιβαλλοντικών ερευνών με τις αρχές των συμμετεχόντων κρατών για να αποσοβηθούν όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι. Την ίδια στιγμή, ο επικεφαλής της αντιπροσωπείας της Ε.Ε. για τον Nord Stream, Sebastian Saas, δηλώνει την σταθερή προσήλωση της Κοινότητας στην εκπλήρωση των περιβαλλοντικών συνιστωσών του έργου, το οποίο θα πρέπει να προσαρμόζεται στην ανάγκη της περιβαλλοντικής προστασίας και όχι να γίνεται το αντίθετο. Προς τούτο, η Ε.Ε. πραγματοποίησε 16 πολυμερείς συναντήσεις, ενώ έχει επενδύσει ήδη περισσότερα από 100 εκατομμύρια ευρώ για την διενέργεια της πιο ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής έρευνας που έχει γίνει ποτέ για την Βαλτική Θάλασσα. Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί πως την όλη επιχείρηση θα επιβλέπουν πάνω από 100 ειδικοί περιβαλλοντολόγοι.

- **500 τόνοι ιδιαίτερα τοξικών ουσιών συγκεντρώθηκαν στις 18 Νοεμβρίου από την Ουκρανία στη Ρωσία προκειμένου να αποτεθούν με υψηλότερα πρότυπα ασφάλειας και περιβαλλοντικής προστασίας.** Η συγκέντρωση των

επικίνδυνων τοξικών είναι μέρος ενός γενικότερου σχεδίου που συνδιοργανώνουν ο ΟΑΣΕ και η ουκρανική κυβέρνηση για την μεταφορά σε πρώτη φάση περί των 3.168 τόνων της επικίνδυνης ουσίας melange, ενός ιδιαίτερα τοξικού καύσιμου υλικού που χρησιμοποιούταν επί σοβιετικής εποχής για την δημιουργία ρουκετών μικρού και μεσαίου βεληνεκούς, με απώτερο στόχο να μεταφερθούν και οι 16.000 τόνοι αυτού του υλικού που απομένουν στην χώρα. Είναι το πρώτο τέτοιο σχέδιο που εφαρμόζεται μεταξύ των δύο χωρών με τον ΟΑΣΕ να είναι ο μεγαλύτερος χρηματοδότης, και θα βοηθήσει να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι που υπάρχουν από την παραμονή του τόσο για τους ανθρώπους όσο γενικότερα για το περιβάλλον και τα οικοσυστήματα, αφού μόνο μια μικρή διαρροή αυτού του μίγματος μπορεί να μολύνει άμεσα με ραδιενέργεια μια περιοχή 2 χιλιομέτρων ενώ να εγείρει προβλήματα ραδιενεργούς μόλυνσης σε μια ακτίνα 25 χιλιομέτρων. Ειδικά τρένα θα μεταφέρουν τα εν λόγω φορτία στην ρωσική ενδοχώρα, όπου εξειδικευμένα εργοστάσια θα διαχωρίζουν τις επικίνδυνες ουσίες και τις υπόλοιπες θα τις ανακυκλώνουν δημιουργώντας προϊόντα εμπορικής εκμετάλλευσης. Όλα τα στάδια μεταφοράς και επεξεργασίας είναι υπό την επίβλεψη του ΟΑΣΕ, ενώ στην χρηματοδότηση τουλάχιστον της 1^{ης} φάσης του έργου συμμετέχουν Τσεχία, Δανία, Φιλανδία, Νορβηγία, Ισπανία, Πολωνία, Σουηδία καθώς και η Ουκρανία.